

<https://doi.org/10.18485/primling.2026.27.2>
811.111'373.43:811.163.41

Оригинални научни рад

Примљен: 16. 8. 2025.

Прихваћен: 22. 9. 2025.

Tamara Stanković*

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-5183-8492>

Fakultet tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu

Nastavnik stranog jezika

RAZUMEVANJE NOVOPREVEDENIH LEKSIČKIH SLIVENICA SA ENGLESKOG JEZIKA U SRPSKOM: EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE

Sažetak: Ovaj rad bavi se razumevanjem prevodnih ekvivalenata za odabrane leksičke slivenice iz engleskog jezika u srpskom. U središtu empirijskog istraživanja sprovedenog među srednjoškolcima nalazila su se autorkina prevodna rešenja, koja su nastala tvorbenim postupkom slivanja i koja su kontekstualizovana upotrebom platforme veštačke inteligencije ChatGPT. Rezultati pokazuju da ispitanici u značajnoj meri razumeju značenja novoprevedenih slivenica, dok su vodeći uzroci neadekvatnog tumačenja grafofonološka sličnost s drugim leksemama, tumačenje samo dela distinktivnih obeležja ekvivalenata i pogrešno protumačen semantički odnos među konstituentima prevodnog rešenja. Takođe, rezultati ukazuju da ispitanici u izuzetno velikom broju uspešno prepoznaju polaznu, englesku slivenicu van konteksta.

Ključne reči: leksičke slivenice, prevođenje, engleski jezik, srpski jezik, tumačenje.

1. Uvodne napomene

Izučavanje neologizacije srpskog jezika, iako višestruko značajno i neophodno, neretko prolazi neopaženo u savremenoj srpskoj lingvistici, te nedovoljno potkrepljeno naučnim istraživanjima (Prčić, 2024, str. 239).

* tamara.stankovic@uns.ac.rs

U želji da se doprinese postojećim uvidima, kako idejno, tako i praktično, temi neologizacije biće pristupljeno iz kontaktno-kontrastivnog ugla. U središtu interesovanja nalazi se prevođenje engleskih neologizama na srpski jezik, pri čemu je fokus stavljen na slivenice, lekseme nastale tvorbenim postupkom slivanja. Njihovo prilagođavanje sistemu srpskog jezika biće razmatrano kroz primenu istog tvorbenog postupka.

Budući da se ovaj postupak, pod uticajem engleskog jezika, aktivira tek početkom 21. veka, danas, gotovo četvrt veka kasnije, prepoznaje se kao jedan od najproduktivnijih tvorbenih mehanizama u savremenom srpskom jeziku (Bugarski, 2019, str. 25). Slivanje se može sažeto odrediti kao tvorbeni postupak u kojem učestvuju najmanje dve osnove koje se kombinuju u novu celinu, pri čemu dolazi do skraćivanja i/ili preklapanja ulaznih osnova (Lalić-Krstin, 2022, str. 43). U ovom radu razmatraće se da li je i u kojoj meri moguće prevesti nove, engleske slivenice upravo tvorbenim postupkom slivanja, u neizostavnom okrilju leksičke kreativnosti, a najzad u svrhu izučavanja neologizacije srpskog jezika.¹ Stoga, predmet izučavanja jesu namerne tvorenice koje su rezultat inovativnog manipulisanja ulaznim osnovama, a najčešće u cilju postizanja različitih komunikativnih efekata poput zapamćivanja, zadivljavanja ili zasmeljavanja dekodera (Prčić, 2024, str. 270).

Vodeće istraživačko pitanje jeste kako do *uspešno* prevedene leksičke slivenice, tj. optimalnog funkcijsko-komunikativnog ekvivalenta u vidu srpske slivenice. Optimalan funkcijsko-komunikativni ekvivalent jeste onaj koji uspeva da izmiri dve suprotstavljene sile oličene u izvornom, engleskom i ciljnom, srpskom jeziku. Drugim rečima, optimalan ekvivalent predstavlja ravnotežu između težnje ka blizini izvornom jeziku i težnje ka prirodnosti u ciljnom jeziku (Prčić, 2019, str. 196). Da bi se postavili temelji za odgovor na ovo kompleksno pitanje, sprovedeno je empirijsko istraživanje čiji je osnovni cilj bio ispitivanje razumevanja prevedenih slivenica s engleskog jezika. Analizom odgovora ispitanika, a posebno onih u kojima su primetna neadekvatna tumačenja, stiču se važna saznanja o problemima na putu do uspešno prevedene leksičke slivenice. Ciljevi ovoga istraživanja su trojaki: (1) ispitati u kojoj meri ispitanici razumeju

¹ Među retkim studijama u domenu prevođenja slivenica na srpski jezik nalaze se radovi Jovanović (2021), Subašić (2014), Stanković (2024), kao i radovi Renwick & Renner (2019), Filonik & Winters (2019), Cacchiani (2016), koji se bave prevođenjem na francuski, ukrajinski i italijanski jezik, redom.

prevedene slivenice odnosno u kojoj se meri nameravano i protumačeno značenje slivenice poklapaju, (2) u slučaju nepoklapanja nameravanog i protumačenog značenja, utvrditi uzroke neadekvatno protumačenog značenja slivenica, (3) utvrditi u kojoj meri ispitanici prepoznaju polaznu englesku slivenicu.

2. Korpus i metodologija istraživanja

Korpus u ovome istraživanju čini ukupno 30 engleskih slivenica i 30 srpskih ekvivalentnih slivenica koja predstavljaju originalna autorska rešenja. Kriterijumi pri odabiru engleskih slivenica bili su sledeći: (1) slivenica je okazionalizam ili neologizam, (2) slivenica nije snažno obeležena po predmetnom registru, (3) slivenica nije vlastita imenica. Bitno je istaći da odabrane lekseme iz engleskog jezika nisu već preuzete u srpskom (u vreme istraživanja) i adaptirane na fonološkom i morfološkom planu. Na primer, slivenice kao što su *glamping*, *vebizoda*, *branč* nisu predmet interesovanja s obzirom na to da su u srpskom jeziku već ostvarile izvestan nivo ustaljenosti te bi bilo izlišno tražiti drugi, prevodni ekvivalent.² Štaviše, u korpus nisu unete slivenice za koje se smatralo da poseduju izražen potencijal da budu preuzete, te morfofonološki prilagođene srpskom jeziku, tj. one koje bi po preuzimanju postale korespondenti usled istovetne forme, funkcije i sadržine. Na primer, lekseme *flirtuition* i *rockumentary* mogle bi se elegantno preoblikovati u srpskom kao *flertuicija* i *rokumentarac* zahvaljujući internacionalnom karakteru njihovih ulaznih osnova (*flert*, *intuicija*, *te rok* i *dokumentarac*).

Izvori iz kojih su preuzete slivenice jesu popis slivenica u monografskoj studiji Lalić-Krstin (2022) i odeljak *Category English blends* u onlajn rečniku *Wiktionary*, dok su za proveru značenja korišćeni rečnici *Dictionary.com*, *Merriam-Webster*, *Cambridge Dictionary* i *Collins*.

S druge strane, srpski deo korpusa rezultat je procesa prevođenja tvorbenim postupkom slivanja. Uvek polazeći od značenja engleske

2 Ovom prilikom autorka izražava zahvalnost prof. dr Vesni Polovini na sugestiji da se *glamping* u većoj meri već odomaćio u srpskom, a o čemu svedoči i odrednica u *Srpskom rečniku novijih anglicizama* (Prčić, Dražić & Milić, 2021). Usled odomaćenosti preuzete engleske slivenice, postavlja se pitanje relevantnosti prevođenja ovakvih slivenica.

slivenice, tj. *tertium comparationis* iskazanog u vidu definicije na engleskom, a primenom različitih prevodnih postupaka,³ osmišljavana je ekvivalentna slivenica na srpskom. Bitno je napomenuti da ulazne osnove ekvivalenta na srpskom nisu nužno direktan prevod ulaznih engleskih osnova. Štaviše, čest je bio slučaj da kombinovanje direktnih prevoda engleskih osnova ne daje smisleno rešenje. U tom slučaju, težilo se iznalaženju druge osnove (ili ređe obeju osnova) koja bi doprinela fonestetičnijem prevodnom rešenju.

Instrument u istraživanju razumevanja prevedenih slivenica bila je anketa koju su činila dva zadatka. Prvi zadatak sadržao je 30 prevedenih slivenica datih u rečeničkom kontekstu. Pri kontekstualizaciji ekvivalenta korišćena je platforma veštačke inteligencije *ChatGPT* kojoj je bio upućen zahtev da ponudi rečenički kontekst u kojem bi se svaka slivenica mogla naći.⁴ Četbotu su uporedo date engleske slivenice s ulaznim osnovama, njihova značenja, kao i autorkina prevodna rešenja na srpskom jeziku. Dobijene rečenice bile su minimalno stilski i gramatički modifikovane od strane autorke istraživanja. Od ispitanika je zatraženo da detaljno opišu ili definišu podvučenu reč, tj. slivenicu, i da naznače da li je razumeju u potpunosti, delimično, ili da je uopšte ne razumeju. Kako adekvatno tumačenje značenja lekseme zavisi od kontekstualizovane upotrebe jezičkog sistema, uvođenjem optimalnog, rečeničkog konteksta težilo se obezbeđivanju pragmatičke plauzibilnosti, odnosno interpretaciji s najvišim stepenom verovatnoće (Prčić, 2016, str. 113). U drugom zadatku ispitanicima je predložen popis istih 30 srpskih slivenica, sada bez konteksta, a uporedno i popis originalnih 30 slivenica na engleskom. U ovom zadatku bilo je potrebno upisati redni broj slivenice na srpskom ispred odgovarajuće slivenice na engleskom jeziku.

Istraživanje je sprovedeno u junu mesecu, 2025. godine, u gimnaziji „Stevan Puzić” u Rumi. Ispitanici su bili učenici 3. razreda društveno-jezičkog i opšteg smera. Anketu je popunilo ukupno 30 ispitanika kojima su tema i sadržaj ankete ukratko usmeno predstavljani, ali i naznačeni u uputstvu na početku upitnika. Kako tvorbeni postupak slivanja nije zvanično uključen u nastavne planove i programe, ispitanici nisu imali

3 Iako primenjeni prevodni postupci nisu u fokusu rada, trebalo bi napomenuti da se prevodenje odvijalo na relaciji kalkiranja i funkcijske aproksimacije, o kojima detaljnije piše Prčić (2019: 179–180).

4 Platforma veštačke inteligencije dostupna je na adresi <https://chatgpt.com/>.

teorijsko predznanje niti su bili pripremani unapred od strane autorke istraživanja.

Opšte znanje engleskog nije testirano u okviru istraživanja. Pretpostavlja se, međutim, da učenici vladaju engleskim jezikom, kao prvim stranim jezikom, na nivou koji je u skladu sa nastavnim planom i programom za treći razred opšte gimnazije.⁵ Posebno treba imati u vidu dvojno usvajanje engleskog jezika, odnosno činjenicu da ono neretko započinje pre stupanja u formalni obrazovni sistem i da opstaje naporedo s njim kroz privatne časove jezika, gledanje filmova, igranje video-igara, slušanje muzike i pretraživanje interneta (Prčić, 2019, str. 17).

3. Rezultati istraživanja: prvi deo

Kako bi se obezbedio pregledan uvid u rezultate, u Tabeli 1 uporedno će biti predložene polazne, engleske slivenice sa ulaznim osnovama i značenjem u prvoj koloni, zatim novoprevedene, srpske slivenice s ulaznim osnovama u drugoj koloni, kao i optimalni, rečenički kontekst u kojem su srpske slivenice date ispitanicima u trećoj koloni. Poslednji stubac Tabele 1 sadržaće informacije o brojčanom udelu tačno protumačenih značenja slivenica izražen razlomkom, dok će se ispod njega nalaziti odnos odgovora o procenjenom stepenu razumevanja svake slivenice ('u potpunosti razumem' : 'delimično razumem' : 'ne razumem uopšte'). Bitno je napomenuti da se pod adekvatnim tumačenjem u analizi podrazumeva poklapanje nameravanog značenja, odnosno definicije date uz englesku slivenicu, sa protumačenim značenjem, tj. odgovorom ispitanika (dekodera).⁶ Sveukupno, rezultati istraživanja pokazuju da

5 Više o standardima postignuća, ishodima učenja, nedeljnom i godišnjem fondu časova propisanim za opšti i društveno-jezički smer može se pronaći u *Pravilniku o planu i programu nastave i učenja za gimnaziju* koji propisuje Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja Republike Srbije. Dokument dostupan na <https://zuov.gov.rs/wp-content/uploads/2020/08/pravilnik-gimnazija.pdf>

6 Termin *nameravano* i *protumačeno značenje* u ovom radu shvataju se prema autoru Prčiću (2016, str. 36–37), koji nameravno značenje definiše kao „ono koje enkoder pri uobličavanju poruke ima nameru da prenese, uz eventualni komunikativni efekat”, dok protumačeno značenje vidi kao „ono koje dekode pri interpretiranju poruke uspe da protumači, verovatno, mada ne obavezno, uz željeni komunikativni efekat”. Kako dolazi do podudarnosti ovih dvaju značenja pri interpretaciji leksema, autor detaljno iznosi u svom predloženom leksikološkom modelu mikrokomunikacije (2016: 108-116).

su ispitanici u većoj ili manjoj meri adekvatno protumačili značenje novotvorene srpske slivenice. Slučaj s najmanje adekvatnih tumačenja brojčano odgovara jednoj trećini ispitanika (16. primer u Tabeli 1). Svi ostali primeri beleže veći udeo ispravno protumačenih značenja.

Nadalje, u najvećem broju slučajeva, kada su ispitanici naznačili da razumeju slivenicu u potpunosti, davali su adekvatna tumačenja. Međutim, u nekolicini primera, uprkos velikom broju tvrdnji da im je značenje sasvim jasno, ispitanici su nudili neprihvatljiva tumačenja. Na primer, pri tumačenju značenja slivenica (2) *razočekivanje*, (9) *saučestitke*, (22) *soktel* i (26) *ekranejdžer* ispitanici su u znatnoj meri nudili netačne odgovore, iako su smatrali da im je značenje jasno.

Slično, odabir opcije 'delimično razumem' pratili su i tačni odgovori, ali i nepotpuna tumačenja. U ovakvim slučajevima ispitanici bi svoje odgovore započinjali rečima 'to je možda' ili komentarima poput 'razumem, ali ne mogu da zamislim'. Takođe, pored znatnog broja odgovora bio je stavljan znak pitanja što ukazuje na nesigurnost u tumačenju. U slučajevima kada su ispitanici naznačili da uopšte ne razumeju značenje slivenica, odgovori su bili polovični ili potpuno neadekvatni, ali primetan je bio i potpuni izostanak odgovora. Sledi Tabela 1.

Originalna slivenica	Prevedena slivenica	Optimalni kontekst	Adekvatna tumačenja
			Procena razumevanja
(1) alcoholiday [<i>alcohol</i> + <i>holiday</i>] 'a holiday or leisure time spent drinking alcohol'	alkodmor [<i>alko(hol)</i> + <i>odmor</i>]	Vratili su se s <u>alkodmora</u> iscrpljeniji nego što su otišli — više su vremena proveli po barovima nego na plaži ili u hotelu.	18/30 10 : 14 : 6

(2) anticippointment [<i>anticip(ate)</i> + (<i>disap</i>) <i>pointment</i>] ‘a feeling of anticipation followed by disappointment’	razočekivanje [<i>razoč(aranje)</i> + <i>očekivanje</i>]	Dane je provela zamišljajući kako će koncert izgledati, ali loše ozvučenje i prevelika udaljenost od bine doveli su do čistog <u>razočekivanja</u> .	20/30 16 : 14 : 0
(3) bacne [<i>bac(k)</i> + <i>acne</i>] ‘acne on the back’	leđakne [<i>leđa</i> + <i>akne</i>]	Zaboravio je da namaže kremu za sunčanje i još je nosio majicu na bretele — nije ni čudo što su mu <u>leđakne</u> ponovo buknule.	22/30 20 : 10 : 0
(4) beautyity [<i>beaut(y)</i> + <i>utility</i>] ‘a combination of beauty and utility’	leporisnost [<i>lepo(ta)</i> + (<i>k</i>) <i>orisnost</i>]	Dizajn nove lampe savršen je primer <u>leporisnosti</u> — osvetljava prostoriju i izgleda kao umetničko delo.	18/30 15 : 10 : 5
(5) blizzaster [<i>blizza(rd)</i> + (<i>dis</i>) <i>aster</i>] ‘a severe and disastrous snowstorm causing significant disruption and danger due to its intensity’	mećastrofa [<i>meća(va)</i> + (<i>kata</i>) <i>strofa</i>]	Ta <u>mećastrofa</u> je baš sve poremetila — putevi su bili zatrpani snegom, struje nije bilo dva dana, pa smo morali da odložimo putovanje.	19/30 21 : 9 : 0

(6) chairdrobe [chair + (wa)rdrobe] ‘a chair used to store worn clothes’	odećolica [odeć(a) + (st)olica]	Umesto da složi pantalone, uvek ih baca na <u>odećolicu</u> u ćošku sobe i ne obraća pažnju na mamine opomene.	27/30 26 : 4 : 0
(7) chork [cho(psticks) + (f)ork] ‘an eating utensil that can be used like chopsticks or like a fork’	viljuštapići [viljuš(ka) + štapići]	Na žurci su <u>viljuštapići</u> bili pravi hit pošto se svima dopalo kako lako mogu da jedu i suši i testeninu istim priborom.	18/30 16 : 9 : 5
(8) coffice [coff(ee shop) + office] ‘a coffee shop used as if it is one’s office’	kafancelarija [kaf(e)/kaf(ić) + (k)ancelarija]	Celo jutro proveo je u obližnjoj <u>kafancelariji</u> , pijuckajući kafu i odgovarajući na imejlove, dok se u pozadini tiho čuo bluz na radiju.	21/30 19 : 10 : 1
(9) congratdolences [congratu(lations) + (con)dolences] ‘simultaneous congratulations and condolences, used in reaction to an event that is presented as both positive and negative’	saučestitke [sauče(šće) + čestitke]	Kada je objavila veridbu, svi su joj uputili <u>saučestitke</u> — radosni zbog novog početka, ali i pomalo tužni jer više neće biti slobodna devojka.	15/30 19 : 11 : 0

(10) crisitunity [crisi(s) + (oppor)tunity] ‘a crisis perceived as an opportunity’	krizlika [kriz(a) + (pri)lika]	Iznenadni otkazi u firmi bili su <u>krizlika</u> za mnoge zaposlene, koji su težak trenutak iskoristili kao šansu da krenu za svojim snovima.	16/30 12 : 11 : 7
(11) destinesia [destin(ation) + (am)nesia] ‘an instance of forgetting the purpose of a journey upon reaching the destination’	odredištezija [odredište + (amn)ezija]	Ušao je u kuhinju, otvorio prvu fioku i zbunjeno zastao – najednom ga je uhvatila <u>odredištezija</u> !	15/30 8 : 10 : 12
(12) dudevorce [dude + (di)vorce] ‘the breakup of a friendship between men’	razortakluk [razor + ortakluk]	Niko nije očekivao da će svađa oko devojke dovesti do tuče, a kamoli do <u>razortakluka</u> nakon toliko godina druženja i zajedničkog detinjstva.	21/30 14 : 7 : 9

(13) eggsibition [eggs + (exh)ibition] ‘the exhibition of eggs’	jajožba [jaj(a) + (izl) ožba]	Lokalna farma organizovala je <u>jajožbu</u> u centru grada pred Uskrs, na kojoj su učestvovali brojni likovni umetnici iz zemlje s kreativnim tehnikama ukrašavanja.	24/30 24 : 4 : 2
(14) fictomercial [fict(ion) + (c) ommercial] ‘a work of fiction featuring product placement or commissioned to promote a product’	rekloman [rekl(ama) + (r) oman]	Knjiga je na početku delovala zanimljivo, ali se na polovini pretvorila u očigledan <u>rekloman</u> , neprestano hvaleći jedan brend patika.	19/30 17 : 9 : 4
(15) firenado [fire + (tor)nado] ‘a fire whirl similar in appearance to a tornado’	požarnado [požar + (to)r_nado]	Angažovano je na desetine helikoptera ne bi li se ugasio <u>požarnado</u> koji je divljao šumom i pretio da se približi naseljenim mestima.	25/30 23 : 6 : 1

(16) flawsome [flaw + awesome] ‘flawed yet awesome; capable of embracing one’s imperfections’	fenomanalna [mana + fenom(e) nalan]	Naučila je da vidi sebe kao <u>fenomanalnu</u> , shvativši da su njene nesavršenosti ono što je čini zaista posebnom.	10/30 11 : 10 : 9
(17) friendiversary [friend + (ann) iversary] ‘the yearly recurrence of the date when two or more people first became friends’	drugodišnjica [drug + godišnjica]	Svake godine proslavljaju svoju <u>drugodišnjicu</u> odlaskom na ručak, prisećajući se dana kada su se prvi put upoznali.	18/30 16 : 9 : 5
(18) hangry [h(u)ngry + angry] ‘hungry and angry, especially when the anger is induced by the hunger’	glesan [gl(adan) + (b) esan]	Postaje <u>glesan</u> čim preskoči ručak i zato je bolje da mu niko ne prilazi dok ne pojede nešto.	22/30 20 : 9 : 1
(19) huggle [hug + (sn)uggle] ‘to hug and snuggle simultaneously’	zagrljuškati se [zagrlj(aj) + (uš) uškati se]	Nakon napornog radnog dana jedva čekaju da se <u>zagrljuškaju</u> pod ćebetom i da prepričaju svoj dan jedno drugom.	20/30 16 : 10 : 4

(20) keytainer [key + (con)tainer] ‘a small portable case for a person’s keys’	ključanik [ključ + (nov)čanik]	Obično drži <u>ključanik</u> u rancu, ali kad je došao pred ulazna vrata, shvatio je da ga je zaboravio na poslu.	20/30 14 : 11 : 5
(21) knork [kn(ife) + (f)ork] ‘an eating utensil that combines features of a knife and fork’	nožiljuška [nož + (v)iljuška]	Na pikniku je koristila <u>nožiljušku</u> da isecka dinju i pojede je bez menjanja pribora za jelo.	27/30 23 : 7 : 0
(22) mocktail [mock + (c)ocktail] ‘a non-alcoholic drink consisting of a mixture of fruit juices or other soft drinks’	soktel [sok + (k)oktel]	U kafiću je naručila osvežavajući <u>soktel</u> od nane, đumbira i gazirane vode, koji je bio savršen izbor za toplo popodne.	20/30 23 : 7 : 0
(23) mompreneur [mom + (entre)preneur] ‘a mother who has started her own business’	mamazetnica [mama + (predu)zetnica]	Nakon što je uspavala decu, <u>mamazetnica</u> je ostala budna do kasno da sašije lutke za svoju onlajn prodavnicu ručno izrađenih igračaka.	18/30 12 : 8 : 10

(24) nonversation [non + (con) versation] ‘a meaningless conversation’	bezverzacija [bez <u>ve</u> (zna) + (kon) <u>ver</u> zacija]	<u>Bezverzacije</u> sa komšijama me izluđuju jer gubim dragoceno vreme slušajući njihove tračeve.	26/30 17 : 12 : 1
(25) ringxiety [ring + (an)xiety] ‘the anxiety resulting from the mistaken belief that one’s cell phone is ringing’	zvonksioznost [zvon(o) + (a) <u>n</u> ksioznost]	<u>Zvonksioznost</u> ga je toliko mučila da je usred sastanaka često posezao za telefonom u džepu koji- uopšte nije zvonio.	15/30 14 : 13 : 3
(26) screenager [screen + (teen)ager] ‘a teenager or a young adult who spends a lot of time in front of the screen of a personal computer, smartphone or video game console’	ekranejdžer [ekran + (tin) ejdžer]	Važno je da roditelji budu svesni svih opasnosti koje vrebaju njihove <u>ekranejdžere</u> , koji se nekad satima ne odvajaju od pametnih uređaja.	16/30 25 : 3 : 2
(27) seahabilitation [sea + (re) habilitation] ‘rehabilitation by the sea’	morehabilitacija [<u>more</u> + <u>re</u> habilitacija]	Posle stresnog perioda na poslu neophodna joj je <u>morehabilitacija</u> kako bi napunila baterije tokom leta.	24/30 21 : 8 : 1

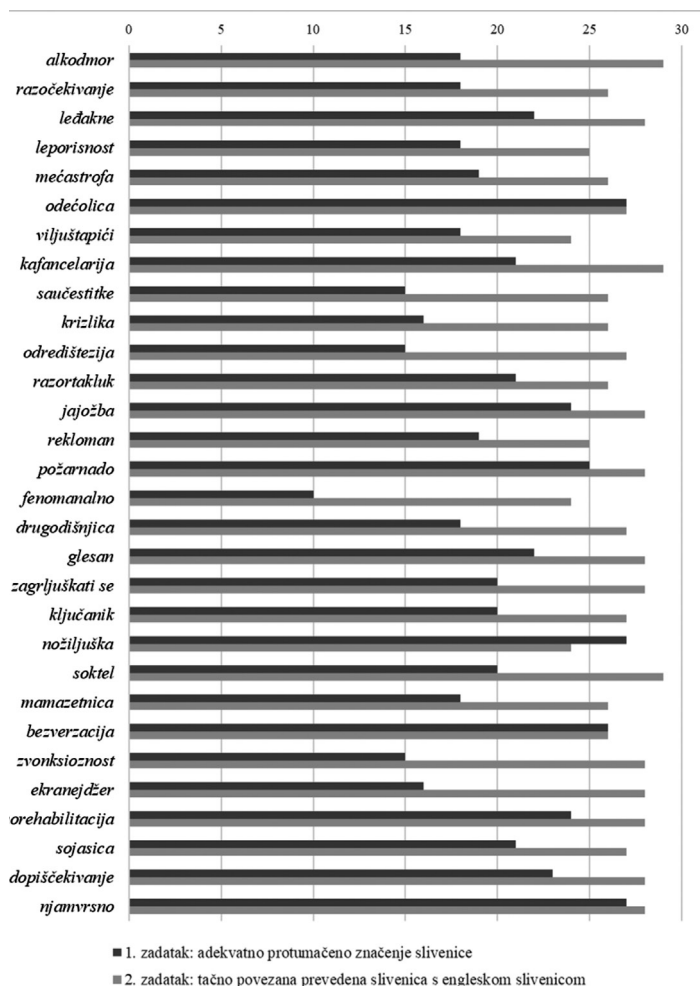
(28) soysage [soy + (sau)sage] ‘a sausage made with soy instead of meat’	sojasica [soja + (kob) asica]	Na pijaci su počeli da prodaju nove <u>sojasice</u> koje su popularne među vegetarijancima i onima koji paze na ishranu.	21/30 17 : 8 : 5
(29) textpectation [text + expectation] ‘the anticipation one feels when waiting for a response to a text message’	dopiščekivanje [dopis(ivanje) + (iš)čekivanje]	Zaljubljeni provode noći u <u>dopiščekivanju</u> žudeći da iskoči novo obaveštenje na ekranu.	23/30 18 : 9 : 3
(30) yummalicious [yumm(y) + -a-(de) licious] ‘very delicious’	njamvrsna [njam + (iz)vrsno]	Bakina pita bila je toliko <u>njamvrsna</u> da smo pojeli celu tepsiju začas.	27/30 15 : 12 : 3

Tabela 1: Prikaz engleskih originala, prevedenih slivenica, optimalnog konteksta i brojčanog udela adekvatnih tumačenja sa procenjenim stepenom razumevanja u prvom zadatku

4. Rezultati istraživanja: drugi deo

U drugom anketnom zadatku ispitivano je u kojoj meri ispitanici prepoznaju originalnu, englesku slivenicu. Kako je ranije istaknuto, s obzirom na to da znanje engleskog jezika nije proveravano formalnim testiranjem, cilj ovog zadatka bio je da pruži jedan opštiji uvid u to koliko su ponuđeni prevodi zadržali blizinu izvornoj leksemi. Kako bi se obezbedio obuhvatniji uvid u rezultate istraživanja, u Grafikonu 1 ponuđen je uporedni prikaz adekvatno protumačenih značenja u prvom zadatku (crna linija) i tačno spojenih srpskih slivenica sa engleskim originalima (siva linija). Odgovori ispitanika u drugom zadatku jasno pokazuju izuzetno

visok stepen uspešnog prepoznavanja polazne, engleske slivenice, pri čemu je za svaki par zabeleženo najmanje 24 tačna povezivanja, što premašuje dve trećine ukupnog broja učesnika. Važno je istaći da su ispitanici u gotovo svim primerima, s izuzetkom jednog, u većoj meri tačno povezivali srpske prevode sa odgovarajućim engleskim originalima nego što su uspešno tumačili njihovo značenje u prvom zadatku. Jedini izuzetak predstavlja slivenica *nožiljuška* čiji su original *knork* ispitanici mešali sa *chork*, a verovatno usled fonološke i tematske bliskosti. Sledi Grafikon 1.

Grafikon 1: Numerički prikaz dela rezultata istraživanja

5. Diskusija dobijenih rezultata

U ovome odeljku pažnja će biti usmerena na odgovore ispitanika u prvom zadatku, koji su okarakterisani kao neadekvatni, s obzirom na to da su izuzetnog značaja pri utvrđivanju prepreka u stvaranju valjanog prevodnog ekvivalenta, tj. optimalnog funkcijsko-komunikativnog ekvivalenta. Analizom neadekvatnih tumačenja, tj. onih u kojima nije došlo do očekivanog poklapanja nameravanog i protumačenog značenja, uočena su tri vodeća ili najizraženija uzroka ovog slučaja. Sva tri faktora biće posebno obrazložena i praćena upečatljivim primerima. Pre dalje diskusije, treba napomenuti da je nekolicina odgovora sadržala puko rekonstruisanje ulaznih osnova, odnosno etimološki aspekt slivenice (npr. *ključanik* = *ključ* + *novčanik*), uprkos jasnom uputstvu da daju što detaljniju definiciju. Ovakvi odgovori nisu smatrani adekvatnima pošto se na taj način nikako ne može utvrditi da li je ispitaniku jasno značenje slivenice. Sledi analiza triju uzroka neadekvatnih tumačenja.

1. Grafonološka sličnost dela slivenice s drugom leksemom

Prvu grupu neadekvatnih tumačenja karakteriše grafonološka sličnost dela slivenice s drugom leksemom. U ovakvim slučajevima ispitanici su tačno protumačili samo jedan deo distinktivnih obeležja slivenice, dok je drugi deo odgovora bio rezultat grafonološke asocijacije s drugom leksemom. Bilo bi zanimljivo primetiti da se u nekim slučajevima ovakva asocijacija može dovesti u vezu sa ponuđenim kontekstom. Drugim rečima, iako generisani kontekst nije imao za cilj da proizvede grafonološke asocijacije s drugim leksemama, ispitanici su ponudili neadekvatna tumačenja, koja se na sasvim neobičan i neočekivan način, mogu smatrati smislenima. Stoga, kao zaključak sledi da dati optimalni kontekst nekolicini ispitanika nije bio dovoljan za adekvatnu interpretaciju značenja slivenice, već je ih je, štaviše, suprotno ciljevima istraživanja, podstakao na druga tumačenja. Pretpostavka je da bi autentični kontekst, i to vidu teksta, u većoj meri otklonio ovakva neadekvatna tumačenja:

- *njamvrsna* = *raznovrsna* i *ukusna* (sličnost finalnog dela slivenice -*vrsna* tj. skraćenog prideva *izvrsna* i prideva *raznovrsna*);
- *drugodišnjica* = *druga godišnjica*, *druga godina od nekog događaja* (sličnost između imenice *drug* i rednog broja *drugi*);

- odredištezija = *možda se zbunio i kada je stigao na odredište uhavtila ga je tenzija* (sličnost finalnog dela slivenice -tezija sa reči *tenzija*);
- zagrljuškati se = *kada se zagrlje i ljuljuškaju* (sličnost finalnog dela slivenice -ljuškati sa glagolom *ljuljuškati se*);
- morehabilitacija = *hibernacija ali tokom leta pored mora bez spavanja* (sličnost reči *rehabilitacija* i *hibernacija*);
- alkodmor = *more provedeno pod alkoholom, more ili neki izlet* (sličnost ulazne osnovne *odmor* s imenicom *more* + rečenički kontekst u kojem se javlja imenica plaža, što jasno ukazuje da se u datom primeru radi o odmoru pokraj mora; međutim, ovde se postavlja pitanje da li je ispitanik bio svestan da se zapravo radi o odmoru na kojem se pije alkohol, a ne nužno o odmoru pokraj mora, te da li bi i u drugačijem kontekstu slivenicu alkodmor doveo u vezu s morem. Stoga, iako more u odgovoru metonimijski stoji namesto odmora, zbog pomenute dileme tumačenje nije smatrano adekvatnim);
- mamazetnica = *mama koja je umetnica* (sličnost među rečima *preduzetnica* i *umetnica* usled sufiksacije + kontekst u kojem se govori o ručnom šivenju lutaka, koje se potom prodaju onlajn, što bi se moglo smatrati umećem ili oblikom umetnosti);
- razortaklук = *razor i prostaklук, razor i nestašlук* (sličnost reči *ortaklук* s rečima *prostaklук* i *nestašlук* usled sufiksacije + kontekst u kojem se govori o svađi koja prerasta u tuču).

2. Generalizacija nameravanog značenja

Veliki broj neadekvatnih odgovora karakteriše tumačenje samo jednog dela distinktivnih obeležja slivenice, i to onih koje unosi jedna ulazna osnova. Štaviše, u nekim slučajevima u odgovorima ispitanika primetno je samo raspoznavanje semantičkog polja kojem slivenica pripada. Ovakvi odgovori mogu se pripisati generalizaciji nameravanog značenja pošto sadrže manje distinktivnih obeležja nego što je sadržano u značenju slivenice. Takođe, treba napomenuti da su neki odgovori, pored generalizovanog značenja, sadržali i nova, pridodata obeležja kojih nema u značenju slivenice.⁷ Ona su data u uglastim zagradama. Sledi nekoliko primera:

⁷ O generalizaciji nameravanog značenja piše i Panić Kavgić (2023) u studiji o razumevanju novih anglicizama u srpskom i uzrocima neadekvatnih tumačenja, te se ovaj deo rada umnogome oslanja na autorkin pristup analizi dobijenih odgovora.

- *razočekivanje* = *možda kada se razočaramo kada nešto saznamo, razočaranje*;
- *leđakne* = *[gornji deo] leđa, akne*;
- *mećastrofa* = *snežna nepogoda, mećava – vremenska nepogoda, [delimična] mećava*;
- *viljuštapići* = *[tanka] viljuška, pribor za hranu, pribor za jelo*;
- *saučestitke* = *[ponosne] čestitke, čestitke [i lepe reči]*;
- *krizlika* = *neki loš događaj, prilika, kriza, težak period*;
- *rekloman* = *vrsta reklamiranja, reklamirati nešto [preterano], marketing [na nepotrebnom mestu]*;
- *požarnado* = *veliki požar [koji hara svetom]*;
- *glesan* = *besan, [mrzovoljan kad je] gladan*;
- *dopiščekivanje* = *dopisivanje [koje je zanimljivo]*;
- *sojasica* = *neka hrana, neka vrsta zdrave hrane, hrana sa sojom*.

3. Pogrešno protumačen semantički odnos među konstituentima slivenice

Treću grupu čine oni odgovori u kojima je primetno da su ispitanici pogrešno protumačili semantički odnos među konstituentima slivenice. Najpre će pojam centričnosti slivenica biti kratko pojašnjen, sledeći autorku Lalić-Kristin (2022, str. 107–123), a potom će greške u tumačenjima biti predstavljene nekim primerima. Semantička centričnost slivenica tiče se odnosa među konstituentima i najčešće podrazumeva podelu slivenica na endocentrične i egzocentrične. Kod endocentričnih uočljiv je odnos hiponimije gde je cela slivenica zapravo hiponim jednog svog konstituenta, koji se u tom slučaju naziva centrom, bilo da se on nalazi u levoj ili desnoj poziciji. Na primer, engleska slivenica *plastax* [*plastic* + *tax*], sa značenjem ‘porez na upotrebu plastike’, hiponim je svog desnog člana *tax* ‘porez’, koji je pritom njen centar. Kod egzocentričnih slivenica najčešće dolazi do metonimijskog prenosa značenja u jednom konstituentu, a slivenica nije hiponim nekog od konstituenata, tj. nijedan se ne može smatrati centrom. Kako ovakvih primera u korpusu nema, oni neće biti detaljnije razmatrani. Nadalje, kao posebna klasa slivenica javljaju se koordinirane slivenice gde nijedan konstituent nije semantički dominantan i one najčešće označavaju genetičke i pojmovne hibride, te tautološke (sinonimske) spojeve. Primeri su engleske slivenice *plumcot* [*plum* + *apricot*] ‘hibridno voće, mešavina šljive i kajsije’, *knork* [*knife*

+ *fork*] ‘pribor za jelo koji je kombinacija noža i viljuške’, *ginourmous* [*gigantic* + *enormous*] ‘ekstremno velik’. Slede primeri iz korpusa uz objašnjenje na koji je način došlo do neadekvatno protumačenog odnosa među konstituentima slivenica:

- *kafancelarija* = *kancelarija gde se pretežno/mnogo pije kafa, kancelarija ne toliko formalnog izgleda i ambijenta, kancelarija u kojoj služe kafu* (semantički centar (hiperonim slivenice) nije u pretpostavljenom, desnom članu, već u levom pošto je u pitanju kafić koji se koristi kao kancelarija);
- *soktel* = *spoj koktela i bezalkoholnog soka, koktel pomešan sa sokom, nešto između koktela i soka, polu sok polu alkohol, sok i koktel mešano, piće između soka i koktela, mešavina soka i koktela* (odnos pogrešno protumačen kao koordinirani gde su i sok i koktel navodno pomešani u jedan tečni hibrid, dok je zapravo u pitanju bezalkoholno piće, nalik koktelu, jer predstavlja mešavinu ceđenih ili gustih sokova);
- *nožiljuška* = *nož koji se koristi kao viljuška* (levi konstituent protumačen kao centar, tj. hiperonim slivenice, te je nožiljuška shvaćena kao vrsta noža koji se koristi kao viljuška ili namesto nje, verovatno za nabađanje komadića hrane vrhom; u pitanju je, ipak, koordinirani odnos koji podrazumeva jedan hibridni entitet koji je istovremeno i nož i viljuška, sa sečivom na jednom kraju i tri špica na drugom);
- *ključanik* = *novčanik u kojem je ključ, ključ koji se nalazi u novčaniku, mesto u kom se drži i ključ i novčanik* (kompleksan primer pošto je pri prevođenju autorka generalizovala značenje desnog elementa tako da on označava omanji, prenosiv predmet u kojem će se nešto čuvati, a u ovom slučaju ključevi; stoga, ključanik nije tipična endocentrična slivenica s desnim centrom, gde bi ključanik bio hiponim novčanika)⁸;
- *razočekivanje* = *očekivano da se razočaraš* (pretpostavljen odnos hiponimije gde je razočekivanje vrsta razočaranja koje je očekivano, neiznenađujuće, tj. ‘očekivano razočaranje’; ispravno

8 Centričnost slivenica trebalo bi posmatrati kao skalu na čijim bi se krajevima nalazile prototipične endocentrične odnosno egzocentrične slivenice, dok bi među njima bili slučajevi koji sadrže u sebi metaforički prenos ili generalizaciju u desnom elementu (Lalić-Krstin, 2022: 112).

tumačenje podrazumeva koordinirani odnos među konstituentima pošto je razočekivanje zapravo pojmovni hibrid, odnosno osećaj očekivanja/iščekivanja nečega pozitivnog koje rezultira razočaranjem).

Odabranim primerima težilo se ka ukazivanju na složenost procesa prevođenja slivenica i na potencijalne izvore poteškoća koji se mogu javiti pri procesu dekodiranja. Istaknute tri grupe neadekvatnih tumačenja nikako se predstavljaju sveobuhvatan prikaz uzroka nepoklapanja nameravanog i protumačenog značenja, već uočene tendencije pri interpretaciji slivenica u korupusu.

6. Završne napomene

U završnim redovima ovoga rada uslediće osvrt na najvažnije rezultate i zaključke. Rezultati empirijskog istraživanja pokazali su da ispitanici u značajnoj meri razumeju značenja prevedenih leksičkih slivenica s engleskog jezika datih u rečeničkom kontekstu. Takođe, zapaženo je da su ispitanici u veoma velikom broju uspešno povezivali prevedene slivenice s polaznim, engleskim originalima datim u izolaciji. Međutim, analizom odgovora koji nisu nudili adekvatna tumačenja došlo se do važnih uvida u potencijalne probleme koji mogu dovesti do neuspešnog dekodiranja. Naime, grafonološka sličnost dela slivenice s drugom leksemom, tumačenje samo dela distinktivnih obeležja koje unosi jedna osnova ili pak pogrešno shvaćen semantički odnos među konstituentima slivenice pokazali su se kao uzroci neadekvatnog dekodiranja. Stoga, sledi zaključak da je prevođenje slivenica iz engleskog jezika tvorbenim postupkom slivanja kompleksan, ali istovremeno i intrigantan proces, koji može rezultirati optimalnim ekvivalentom, tj. srpskom slivenicom koju je moguće uspešno dekodirati.

Naposletku, važno je napomenuti da je istraživanje relativno malog obima te da bi za opsežniju analizu bilo dobro proširiti korpus i broj učesnika, tj. uključiti različite grupe ispitanika prema starosti, obrazovanju ili profesiji, kao i nivou poznavanja engleskog jezika. Takođe, važno je istaći da je rad bio utoliko ograničen jer nije nudio autentičan kontekst te bi valjalo ispitati razumevanje prevedenih slivenica u autentičnom, tekstualnom kontekstu.

Literatura

- Bugarski, R. (2019). *Srpske slivenice: Monografija sa rečnikom*. Akademska knjiga.
- Cacchiani, S. (2016). On Italian Lexical Blends: Borrowings, Hybridity, Adaptations, and Native Word Formations. In S. Knospe, A. Onysko, & M. Goth (Eds.), *Crossing languages to play with words* (pp. 305–336). De Gruyter. <https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.1515/9783110465600-015/html>
- Cambridge University Press. (n.d.). *Cambridge English Dictionary*. <https://dictionary.cambridge.org/>
- Category: English blends. (n.d.). In Wiktionary. Retrieved May 30, 2025, from https://en.wiktionary.org/wiki/Category:English_blends
- Collins. (n.d.). *Collins English Dictionary*. <https://www.collinsdictionary.com/>
- Dictionary.com. (n.d.). *Dictionary.com*. <https://www.dictionary.com/>
- Filonik, O., & Winters, S. (2019). Lexical blending as a method for translating languagespecific jokes from English-language sitcoms into Ukrainian. *Proceedings of the 2019 annual conference of the Canadian Linguistic Association*. Vancouver: University of British Columbia. <https://cla-acl.ca/actes/actes-2019-proceedings.html>
- Jovanović, V. Ž. (2021). Engleske slivenice i odgovarajući oblici u srpskom jeziku. U K. Šulović (Ured.), *O engleskom i srpskom kroz vreme i prostor. Primenjena lingvistika u čast Radmili Šević* (str. 111–128). Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije.
- Lalić-Krstin, G. (2022). *Leksičke slivenice u engleskom jeziku*. Novi Sad: Filozofski fakultet. <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2022/978-86-6065-707-9>
- Merriam-Webster. (n.d.). *Merriam-Webster.com dictionary*. <https://www.merriam-webster.com/>
- Panić Kavgić, O. (2023). *Koliko razumemo nove anglicizme*. Drugo, elektronsko, izdanje. Novi Sad: Filozofski fakultet. <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2023/978-86-6065-754-3>
- Prčić, T. (2016). *Semantika i pragmatika reči*. Treće, elektronsko, izdanje. Novi Sad: Filozofski fakultet. <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2016/978-86-6065-356-9>
- Prčić, T. (2019). *Engleski u srpskom*. Treće, elektronsko, izdanje. Novi Sad: Filozofski fakultet. <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2019/978-86-6065-512-9>
- Prčić, T., Dražić, J., & Milić, M. (Eds.). (2021). *Srpski rečnik novijih anglicizama*. Prvo, elektronsko, izdanje. Novi Sad: Filozofski fakultet. <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2021/978-86-6065-636-2>

- Prčić, T. (2024). *Reči u novom svetlu / Words in a New Light*. Novi Sad: Filozofski fakultet. <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2024/978-86-6065-850-2>
- Renwick, A., & Renner, V. (2019). New lexical blends in *The Simpsons*: a formal analysis of English nonce formations and their French translations. *Lexis*, 14, 169–184. <https://journals.openedition.org/lexis/3829>
- Stanković, T. (2024). Prevođenje leksičkih slivenica iz engleskog jezika na srpski: teorijski i praktični aspekti. *Zbornik za jezike i književnosti Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, 14, 123–140. <https://zjik.ff.uns.ac.rs/index.php/zjik/article/view/2297>
- Subašić, S. (2014). Tvorbeni obrasci slivenica u engleskom jeziku zabeleženih na sajtu Word Spy i njihov prevod na srpski jezik. *Reči*, 6(7), 26–42.

Tamara Stanković

INTERPRETING NEWLY TRANSLATED ENGLISH BLENDS IN SERBIAN: AN EMPIRICAL STUDY

Summary: The present paper investigates the interpretation of newly translated blends from English into Serbian. The corpus for this empirical study consisted of 30 English blends and 30 author's translation equivalents. The research was conducted among secondary school students who were given 30 Serbian blends in sentential context obtained via the artificial intelligence platform ChatGPT. They were asked to define or explain in detail the meaning of the underlined blends and to indicate whether they understood the word fully, partially, or not at all. In addition, they were asked to match the 30 Serbian blends with the corresponding blend in English, this time given in isolation. The results show that participants successfully interpreted translated blends to a great extent and recognized the source English blends even more successfully. The analysis also identified three main causes of inadequate interpretation: grapho-phonological similarity with other lexemes, the interpretation of only a part of the distinctive features, and the misunderstanding of the semantic relationship among blend constituents.

Key words: lexical blends, translation, English, Serbian, interpretation.